

Viorel Cosma - profesorul de memorie

A trecut un an de când muzicologul, profesorul, lexicograful, criticul muzical, generalul-maior (rtr.) dr. VIOREL COSMA, personalitate marcantă a culturii românești, a trecut în veșnicie. **Ceremonia de omagiere a personalității maestrului VIOREL COSMA a avut loc marți, 14 august 2018, ora 18,00, în Aula Palatului Cantacuzino din București, Calea Victoriei 141, sector 1.** Au luat cuvântul prof. univ. dr. Nicolae Gheorghiiță, secretar al UCMR, prof. univ. dr. Grigore Constantinescu, prof. univ. dr. preot Nicu Moldoveanu. Cu maestrul Viorel Cosma, Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România a pierdut pe unul dintre cei mai de seamă membri, iar Muzeul Național "George Enescu" un apropiat colaborator și un mare prieten. Ne vom aduce întotdeauna aminte cu reverență de Maestru, căruia îi trimitem mesajul nostru de recunoștință și iubire. Cu prilejul decernării Crucii Patriarhale în cadrul ceremoniei care a avut loc în Aula Palatului Cantacuzino, Înalț Preafericitul Patriarh Teotist l-a numit "Patriarhul Muzicologiei Românești", titlatură pe deplin justificată, deoarece poate fi considerat creatorul școlii de muzicologie modernă românească. Evocările personalității și activității lui Viorel Cosma au fost urmate de un recital susținut în Aulă de pianistul Viniciu Moroianu și violoncelistul Dan Cavassi. În program au fost alese *Fantezia pentru pian op.8* de Dinu Lipatti, *Andante cantabile* din *Sonata pentru violoncel și pian op.26*; Respighi - *Adagio con variazioni*; Frescobaldi - *Cassado Toccata*; R. Schumann, *Adagio și Allegro*.

Acum a trecut un an, de când veneam cu mare tristețe la sediul Uniunii Compozitorilor; intram în aula Palatului Cantacuzino, pregătindu-mă să trăiesc, cu emoție și teamă, momentul în care aveam să mă confrunt cu dureroasa clipă a despărțirii de marele om, artist, savant Viorel Cosma, gânditorul și, în mare parte, creatorul vieții culturale-muzicale românești. Am trăit multă vreme în preajma sa, învățând să-i cunosc profesia și modul său de comportament. Cel pe care îl consideram "Profesorul de memorie", își împlinise misiunea de a-mi arăta în toate detaliile care este calea de urmat. Nu eram singurul care urmăream, anul trecut, înțelesurile acestei despărțiri, nici momentul grelei pierderi umane trăite. Dimpotrivă, citisem prologul despre rostul timpului care trece cu greu, clipa, ziua, ora, semnalul orologului, anii în care s-au adunat experiențele trecutului și pildele importante ale relației profesionale trăite ca prieteni, colegi. Sunt multe ceasurile studiului, înțelesurile fiecărei împrejurări ale carierei sau ale relațiilor sociale, pasul curajos făcut înfruntând lumea ce îl înconjura. Mulți veniseră împreună cu mine, sau eu împreună cu ei, ca să urmărim ceea ce aveam de știut, de împlinit, de înțeles în preajma Profesorului Viorel Cosma. Desigur nu au fost puține învățăminte ale celui care devenise, decenii de-a rândul, o Mare Personalitate, pe care doream să o păstrăm.

Câte și cum fuseseră făcute la Universitatea de Muzică, la Catedra de Istoria muzicii, cum erau la Uniunea Compozitorilor colaborările, eforturile Biroului de

Muzicologie, proiectele de susținere ale multiplelor prelegeri pentru discipline care îl pasionau, lexicografia, critica muzicală. Mai cu seamă, colaborarea cu Muzeul, împlinirea idealului cunoașterii, investigațiilor care îl conduseseră către aprofundarea drumului vieții lui George Enescu, actele de eroism ale Condeierului făuritor de mai multe sute de scrieri, comunicări științifice și volume. Au fost numeroase călătoriile peste hotare, cunoașterea multor oameni de știință, prezențe muzeistice generoase, ca și permanența unei personalități impuse pretutindeni, iradiind prestigiu.

Am venit la această întâlnire a noastră ca să gândim acum, din nou, din apropiere, ce am învățat din absența anului care a trecut. Ne-au unit amintirile, am căutat înțelesurile memoriei și regretelor.

Iată, învățătura adâncă a sentimentelor pe care le trăim acum. Ne lipsește "Profesorul de Memorie", modelul uman pe care nu îl uităm. Lui Viorel Cosma îi suntem datori cu statornicul sentiment al iubirii, învățat de la el, fiecare dintre noi.

Grigore CONSTANTINESCU

Viorel Cosma - In memoriam

În preziua praznicului Adormirii Maicii Domnului și cu câteva zile înainte de comemorarea lui George Enescu, comemorăm pe biograful marelui muzician român și apologetul care și-a dedicat întreaga ființă nemurii moștenirii enesciene: pe maestrul Viorel Cosma.

Ne aducem desigur aminte că la finalul primei luni a primăverii, maestrul Viorel Cosma își sărbătorea ziua de naștere. Anul acesta, Domnia Sa ar fi trebuit să împlinească 95 de ani, cifră înaltă și armonioasă, vârstă a patriarhilor, poate primul patriarh al muzicologiei românești după cum îi plăcea să-l amintească fericitul

întru pomenire, Teotist, Întâi-stătătorul Bisericii Ortodoxe Române, la una dintre ceremoniile de aniversare din această aulă, cu ceva vreme în urmă.

Știm bine cu toții, maestrul Viorel constituia întruchiparea împlinirii depline a unei activități academice covârșitoare, dominată de pasiunea neistovită a cercetării, a documentării erudite, a lecturii temeinice și a unor permanente strădani de a lumina prezența muzicii românești, de la străvechile tradiții, la împlinirile contemporane, în contextul istoriei culturii universale.

Toți muzicienii noștri cred, și mulți, mulți alții, studenți și profesori ai Conservatorului bucureștean și nu numai, colegi din breasla muzicologilor sau muzicieni din cine știe ce unghere al țării și ale lumii, l-am admirat și l-au iubit, și îl iubim în continuare, dincolo de hotarul pământesc ce ne desparte. I-am citit cărțile și studiile și i-am ascultat prelegerile, l-am luat drept reper formativ în forța cuvântului și puterea rostirii, atât la Universitatea Națională de Muzică din București, în cadrul căreia a deținut prima catedră de profil din Conservatorul bucureștean, cât și la Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România, ca și coordonator al Secției de Muzicologie.

Poate mai mult decât alți dascăli, maestrul Viorel Cosma și-a asumat profesoratul și cercetarea muzicii românești ca parte a misiunii sale printre semeni, iar cei care au avut privilegiul de a-i fi fost studenți, iar unii ucenici apropiați, direct și indirect, vor înțelege că Domnia Sa a fost,

Viorel Cosma

cu adevărat, nu numai un model profesional și uman, ci și o conștiință care a plămădit destine cu noimă pentru muzicologia și critica românească.

Mi-ar fi aproape imposibil să amintesc aici premiile, distincțiile, colaborările avute cu universități din țară și străinătate sau titlurile operei sale muzicologice. Și totuși, aș începe prin a vă spune că maestrul Viorel Cosma a scris peste 100 de volume de muzicologie, critică muzicală și lexicografie (dl Adrian Iorgulescu, președintele UCMR, îl numea întemeietorul lexicografiei muzicale românești), dintre care 14 titluri închinată lui George Enescu, peste 5000 de articole, cronici, eseuri, recenzii, 12 volume ce cuprind portrete de muzicieni români – colecție considerată astăzi cea mai amplă exegeză lexicografică națională scrisă vreodată.

Se pregătea să dea lumii academice, și nu numai, o *Enciclopedie a muzicii din România*, programată în 15 volume, din care au apărut primele două, iar enumerările ar putea continua.

Este de la înțeles faptul că activitatea amintită a atras notorietatea și consacrarea Domniei sale în plan internațional: zeci de conferințe și comunicări științifice la universități de prestigiu din Europa și Statele Unite, membru a numeroase organisme, asociații și fundații profesionale din țară și de peste hotare, din care amintim *Pontificia Accademia Tiberina* din Roma, *The International Musicological Society* din Basel,

Este o zi tristă, ca și anul trecut pe vremea aceasta, când a apus unul dintre luceferii muzicologiei românești contemporane, profesorul universitar dr. Viorel-Eugen Cosma, care mai semna câteodată și Eugen Vicos, prietenul și mentorul multora dintre muzicienii de astăzi. Lăsând în urma sa mare tristețe, dar și o rază de lumină, izvorâtă din sutele de mii de pagini frumoase, corect alcătuite și tipărite.

Ilustrul muzician și om de cultură Viorel Cosma a plecat pe drumul veșniciei în ziua praznicului Adormirii Maicii Domnului și a mutării ei cu trupul la viața cea de Sus, cum spune Prohodul, acolo unde nădăjduim că, prin mila lui Dumnezeu, prin munca lui cinstită în folosul semenilor săi, desfășurată pe parcursul a trei sferturi de veac, prin binele săvârșit și prin rugăciunile noastre ale tuturor celor care l-am cunoscut și l-am iubit, se va odihni, în lăcașurile celor drepti și bineplăcuți lui Dumnezeu și sufletului acestui mare om de cultură și de muzică, de care ne amintim acum, la un an de plecarea sa dintre noi, pe drumul fără întoarcere.

Să nu uităm a spune, fie și în treacăt, că Viorel Cosma nu era numai un strălucit muzician, ci și un vrednic și demn militar, având gradul de general maior, lucru explicabil oarecum, căci tatăl său a fost medic militar și harnic slujitor al țării sale, România Mare, reîntregită acum un veac, prin jertfa sutelor de mii de militari români, soldați și gradați, pentru care se roagă tot românul de bună-credință, să-i odihnească Dumnezeu în pace și să le răsplătească faptele de vitejie și credință neclintită.

De o robustețe fizică și psihică excepțională, plămădit dintr-un aluat curat românesc, având rădăcini adânci în Moldova Sfântului Ștefan cel Mare, venit pe lume în Banatul Sfântului Iosif de la Partoș, trăindu-și cea mai mare parte a vieții aici în Țara Românească a Sfântului voievod martir Constantin Brâncoveanu, pe care Biserica noastră Ortodoxă Română îl prăznuiește în fiecare an în ziua de 16 august, după

Adormirea Maicii Domnului, bunul nostru prieten Viorel-Eugen Cosma a fost un român adevărat de viță nobilă, care și-a iubit cu sinceritate Țara și Neamul, Școala și Biserica, așa cum au făcut-o toți oamenii mari ai neamului nostru românesc de-a lungul veacurilor.

Viorel Cosma era un om sincer, atent, binevoitor și modest, deși extrem de cultivat, sau cum s-ar spune, tobă de carte, dispunând de toate informațiile în câteva limbi de circulație, totuși nu se jena niciodată să întrebe și pe alții, atunci când avea vreo nelămurire asupra unei probleme sau vreunei persoane ce intrau în sfera preocupărilor sale științifice.

Se bucura ca un copil atunci când mai descoperea câte un nume de muzician mai puțin sau total necunoscut din aria sa de investigații istoriografice și lexicografice.

Adesea, făcea de făcea și se întorcea la titanul muzicii românești, marele George Enescu, pe care l-a cunoscut în tinerețe și despre care a scris admirabil, scoțând în relief aspectele mai puțin cunoscute despre acest mare român, care-și doarme somnul de veci în pământ străin, deoarece n-a acceptat în ruptul capului să fie amestecat în politica de atunci din țara sa dragă, România, mai ales după 1945.

Preafericitul Patriarh Daniel alături de Coralia și Viorel Cosma cu ocazia înmânării Ordinului Sf. Împărați Constantin și Elena pentru întreaga activitate

Societe Francaise de Musicologie sau *Georg Friedrich Haendel Gesellschaft* din Kassel, etc., etc. Nu mai amintesc aici numeroasele articole din *Grove Dictionary of Music and Musicians*, *Die Musik in Geschichte und Gegenwart* (vestitul MGG) sau alte enciclopedii.

Martor al unui întreg veac de existență a artei muzicale românești și una dintre cele mai strălucite și longevive voci ale muzicologiei noastre, maestrul Viorel Cosma părea să întrușipeze, pentru noi toți, cred, veșnicia la propriu. Sunt convins că în marea taină a Sa, Dumnezeu nu l-a dat cu împrumut. Pe maestrul nu l-a chemat la Sine decât ca să-i împlinescă la nesfârșit misiunea pentru care l-a și adus în lume: aceea de a munci cu binecunoscuta-i râvnă benedictină și unică dăruire, ce nu vor înceta odată cu încetarea vieții sale pământești.

Să îi mulțumim maestrului Viorel Cosma pentru toate câte ne-a oferit în viața aceasta pământească, luând ca exemplu viața și jertfa sa profesională și umană, și să îl avem în rugăciunile și neuitarea noastră. El va rămâne cu noi atâta timp cât și noi îl vom pomeni ani de-a rândul acum, și ne vom aminti de el, cu drag și iubire în Hristos.

Nicolae GHEORGHITĂ